

Fred og frihed i Europa

Europas historie har indtil 2. verdenskrig været præget af talrige krige. Der har været krige mellem Frankrig og Tyskland, 1. verdenskrig involverede os alle og 2. verdenskrig blev den hidtil værste krig for menneskeheden. Altsammen uhyggelige kendsgerninger, der tilsammen danner billedet af det Europa, vi kender indtil 2. verdenskrig.

Efter 2. verdenskrig så man, hvad det var for alvorlige våben menneskeheden havde udviklet, våben, der var i stand til at udslette hele civilbefolkninger. Krigen sluttede jo med atombomben over Hiroshima.

Men hvad var egentlig årsagen til alle disse krige? Det spørgsmål må ansvarlige politikere nødvendigvis stille sig selv, hvis de vil forhindre gentagelser. Årsagen var, at man havde en meget stærk nationalisme i de europæiske lande.

Danmark har ikke selvstændigt været årsag til at der er udløst krig i Europa, men krigene har hver gang påvirket os alligevel. Vi har ikke kunne holde os uden for de kræfter, som er kommet fri ved de nationalistiske tendenser i de forskellige europæiske lande, - det er en kendsgerning.

Det er også en kendsgerning, at de personer, der gik i gang med at danne de Europæiske Fællesskaber efter 2. verdens-

krigs afslutning, alle var statsmænd og politikere, der var dybt prægede af den europæiske udvikling. Det var blandt andre Robert Schumann og Jean Monnet, der tog initiativet til dannelse af kul- og stålunionen i 1950'erne, og hvis man vil forstå den historiske og politiske udvikling, er man også nødt til at se nærmere på de personer, der præger politikken og historien.

Tag f.eks. en person som Schumann. Han var en ung mand, der var dybt berørt af krigene mellem Frankrig og Tyskland. Han levede i Alsace-området, et område, der på nogen tidspunkter i hans liv var tysk - og på andre tidspunkter fransk. Han var katolsk politiker i Frankrig mellem 1. og 2. verdenskrig, og da tyskerne besatte Frankrig, kom han i koncentrationslejr i Tyskland. Der er ingen tvivl om, at da 2. verdenskrig var overstået, havde han en meget stærk personlig interesse i at finde årsagerne til krigene. Man skulle ikke bare afskaffe våbnene, men man skulle virkelig finde de dybereliggende årsager til at der opstod krige mellem de europæiske folk.

Det drøftede han meget med sin departementchef Jean Monnet, og de så en mulig vej til at undgå konflikterne på kul- og stålområdet, som var det vigtigste område i hele Ruhrdistriktet i Frankrig, Belgien og Luxembourg. - De berørte lande måtte begynde at drive kul- og stålminerne i fællesskab.

Schumann tog sine ideer med over til den tyske kansler Adenauer. Adenauer

*Medlem af Folketinget og
Europaparlamentet*

var på daværende tidspunkt en gammel politiker. Han havde været borgmester i Köln mellem 1. og 2. verdenskrig, men da nazisterne overtog magten i Tyskland, blev han afsat og sat udenfor al politisk indflydelse, fordi han ikke var nazist. Men der er ingen tvivl om, at Adenauer, som den demokrat han var blev dybt berørt og fuld af sorg på det tyske folks vegne over den situation Tyskland bragte sig selv i 30'erne og 40'erne.

Da besættelsesmagterne kom til Tyskland og skulle finde en tysk leder af Köln, genindsatte de Adenauer som borgmester, og han startede det, der kom til at hedde det Kristelige demokratiske Parti i Tyskland, og blev den første kansler. Han var altså en person, der var præget af udviklingen, og derfor var det meget naturligt at Schumann kom til ham med sine tanker: Een af årsagerne til krigene er, at vi har haft konkurrence på kul- og stålområdet. Vi må prøve at fjerne den konkurrence, og derved sikre os en mere fredelig udvikling.

Der er andre politikere, der har haft en stærk personlig skæbne under 2. verdenskrig, som senere var med til at skabe de Europæiske Fællesskaber.

Den belgiske udenrigsminister Spaak f.eks. måtte flygte fra Belgien, da det blev besat, og ledede den belgiske eksilregering i London. De Gasperi var sat i koncentrationslejr i Italien, da Mussolini overtog magten. Han blev premierminister efter den 2. verdenskrig og kunne også se nødvendigheden af et øget samarbejde. Endelig var der Winston Churchill, som ligeledes indså, at det var ikke et spørgsmål om at have våben og store hære. Det der var behov for var samarbejde på et mellemfolkeligt grundlag. Kun derved kunne de europæiske stater fremover undgå de evige stridigheder. Alle disse personer gik sammen.

Jeg mener, det var de rigtige konklusioner disse personer kom til, og at det var rigtigt at skabe De Europæiske Fællesskaber. Spørgsmålet er for os, om det også er rigtigt, at Danmark er med. Man skal tænke sig meget nøje om inden man forsøger sig med et klart svar på det spørgsmål. For hvad er vi som mennesker, og hvad vil vi? Ønsker vi at leve i et lukket land, og har vi ingen interesse i at påvirke udviklingen uden for vore grænser? Er vi ikke mennesker på samme måde som tyskerne, franskmændene, italienerne, hollænderne og belgierne, der ønsker at prøve at fremme en positiv udvikling for os alle sammen?

Det er en kendsgerning, at De Europæiske Fællesskaber har skabt stabilitet i Vesteuropa. Det stærke Sovjetunionen, der besatte de østeuropæiske lande og lagde en mur ned gennem Vesttyskland, har ikke på noget tidspunkt ville acceptere og anerkende EF - og gør det stadig ikke.

Det er billedet af Europa i dag. Derfor tror jeg det er vigtigt vi gør os klart, at skal vi lære noget af historien, må vi finde frem til årsagerne til de konflikter, der har været, - og så må vi prøve at fjerne disse årsager, hvis vi vil leve i et fredeligt samfund.

I 50'erne og 60'erne blev de skiftende danske regeringer gang på gang kritiseret for at være udenrigspolitisk afhængige af USA. Den politiske venstrefløj angreb de danske udenrigsministre for, at deres stillingtagen til udenrigspolitiske problemer var afhængig af den amerikanske regering. Jeg tror de så rigtigt dengang, - vi var et sårbart land. Vi var medlem af NATO; vi var ikke medlem af EF, og vi var i en situation, hvor vi næsten var nødt til at vælge side i den kolde krig, der eksisterede i 50'erne og 60'erne.

I dag er vi ikke længere i samme grad afhængige af den amerikanske regering i

vores stillingtagen til udenrigspolitiske spørgsmål. Det skyldes først og fremmest, at vi via vort samarbejde i EF nu kan formulere vores egen mening om udenrigspolitikken. Hertil kan man indvende, at det ikke er en ren dansk mening, idet vi nu er afhængige af, hvad de andre medlemslande mener. Ja, det er vi, - men vores stillingtagen og vurderinger sker nu på et informationsgrundlag, der er på samme høje niveau som de andre medlemslandes. Siden 1973 har Danmark nemlig haft adgang til de samme informationer, som alle andre medlemslande har, gennem de udenrigspolitiske konsultationer mellem landene. Det er en meget stor fordel for Danmark, der slet ikke har kapacitet til at skaffe nær de samme antal oplysninger på egen hånd. Danske ambassadører rundt omkring i verden får nu informationer fra de andre EF-landes ambassadører, og får derved et langt bedre grundlag for helhedsvurderinger af spændte situationer.

Endelig skal det nævnes, at det udenrigspolitiske samarbejde mellem EF-landene ikke indebærer en forpligtelse til at opnå enighed. Vi er ikke forpligtet til at følge de øvrige 9 lande hvis de mener noget andet end Danmark. Samarbejdet er helt frivilligt og vi kan til enhver tid sige nej til en given holdning, men selvfølgelig tilstræber man en enig optræden i væsentlige udenrigspolitiske emner, kun derved har Fællesskabernes mening international vægt.

Men hvad er EF i virkeligheden? - EF er på den ene side et samarbejde mellem regeringer, imellem medlemslandenes regeringer. Men meget ofte glemmer man herhjemme, at EF er mere end det. EF er også et samarbejde mellem medlemslandenes befolkninger. Vi har i dag i traktaterne nogle rettigheder som statsborgere i et EF-land. Ligesom vi har rettigheder i

grundloven herhjemme, f.eks. ytringsfriheden, har vi rettigheder i EF-traktaterne, som hverken et medlemsland eller EF-kommissionen kan tage fra os. Skal de rettigheder tages fra os, som enkeltindivider, skal der være fuldstændig enighed om det i EF's ministerråd.

Vi har retten til at bosætte os i et andet EF-land. Vi har ret til at søge arbejde i et medlemsland på lige vilkår med dettes statsborgere - uden at skulle spørge om tilladelse. Hertil vil man sige: Jamen, hvad betyder det dog - det er måske kun 1% af den danske befolkning, der på noget tidspunkt vil få glæde af det. Men betyder ytringsfriheden ikke noget i Danmark? Det er jo ikke alle danskere, der ytrer sig. Måske er det kun 5% af den danske befolkning, der tager del i den offentlige debat. Men derfor er det jo alligevel uhyre vigtigt at man har retten til at gøre det, hvis man vil.

Det samme gælder inden for erhvervs-områder, f.eks. mit eget område, fiskeriet. Vi har ret til at fiske i de andre medlemslandes farvande. Man forsøger af politisk vej at begrænse den ret, f.eks. via bevaringsforanstaltninger at lægge et vist loft over det, men princippet om at vi har lov at komme der, kan de ikke tage fra os. Går vi bare til Norge eller Sverige skal vi både bede om lov til at komme og til at arbejde der. EF-landene imellem er altså i en helt anderledes situation. Det er også baggrunden for, at jeg sidste år var nødt til at vise, at nu forsøgte Storbritanien, via en national lovgivning, at tage en ret-tighed fra os, som vi som danske fiskere var sikret. Romtraktaten forbyder desuden enhver diskriminering på nationalitet. Derfor var det nødvendigt at gå imod den britiske regeringslovgivning, og forsøge at få den prøvet ved EF-domstolen.

Hvorfor har man i dag, som borger i Danmark, mulighed for at få prøvet et

andet lands lovgivning ved EF-domstolen? Havde EF været et normalt internationalt samarbejde mellem regeringer, som f.eks. FN, OECD eller det tidligere EFTA, havde jeg ikke haft mulighed for at få prøvet den britiske lovgivning ved en uafhængig, højere domstol. Det har jeg i dag. Vi forsøger nemlig at opbygge et internationalt retssamfund. EF går videre end almindelige internationale samarbejder bl.a. fordi det skal være et internationalt retssamfund, EF-domstolen skal håndhæve de rettigheder, borgerne i EF-landene er sikret via traktaterne. EF er altså mere end et samarbejde mellem regeringer. EF er også et samarbejde mellem befolkninger. Det er også et samarbejde, der kan være med til at fjerne kunstige skel mellem de europæiske folk, fjerne traditionelle nationalistiske hindringer og fordomme, og medføre en gensidig større åbenhed overfor og respekt for andre nationaliteter. En sådan menneskelig værdifuld udvikling kan Danmark ikke være tjent med at være udenfor - vi må aktivt tage del i samarbejdet. Desværre går samarbejdet for tiden ikke så godt som det burde. Problemet i EF er ikke at vi har for meget samarbejde - tværtimod. Den tid vi har været medlem af EF har vi haft for lidt samarbejde. Det skyldes formentlig, at Vesteuropa siden 1973 har været i en økonomisk krise, som har præget holdningerne i medlemslandene væsentligt. Fællesskabets interesser har måtte vige for de enkelte landes ønsker om at redde sig selv først. Det er et meget dårligt udgangspunkt for et samarbejde. Jeg tror ikke på et fællesskab, som man ikke vil investere i. Ligesom man ikke kan få en forening til at fungere, hvis ingen vil yde noget, kan man heller ikke få et samarbejde mellem lande og befolkninger til at fungere, hvis ingen vil yde noget og se på fællesskabets interesser på

lidt længere sigt, i stedet for at prøve at bygge på kortsigtede, nationale interesser.

Et eksempel på en langsigtet international interesse kunne for eksempel være miljøpolitik. Miljø kan ikke lukkes inde bag landegrænser, forurening spredes, og påvirker mange andre end den virksomhed eller det land der forurener. Derfor må vi som mennesker have samme interesse i den miljøpolitik, der gælder i de andre medlemslande, som vi har i vor egen. Og hvis vi synes, vor egen miljøpolitik er god, må vi gøre en stor indsats for at den kan spredes til de andre lande, og dermed også være med til at forbedre befolkningens vilkår i de andre lande. Et samarbejde på miljøområdet er både naturligt og nødvendigt, og det må meget gerne strække sig ud over EF's grænser. Det vil gavne os allesammen, både den danske befolkning og de andre landes befolkninger.

For et par år siden vedtog EF et lavspændingsdirektiv, således at man ikke fra et medlemslands side kunne forlange, at et elektrisk apparat skulle forhåndsgodkendes af de nationale myndigheder inden det måtte sælges i et andet medlemsland. Hvis apparatet opfyldte en teknisk standard, der var fastsat for det, måtte det også sælges i alle medlemslandene. Viste det sig, at det ikke opfyldte kravene, skulle det trækkes tilbage på importørens eller eksportørens regning. Herhjemme blev direktivet angrebet voldsomt fra EF-modstandernes side, idet de så det som et sikkerhedsmæssigt tilbageskridt for Danmark, at man ikke kunne forlange forhåndsgodkendelse. Så vidt jeg ved, har man kun én gang været nødt til at trække et produkt tilbage på det danske marked, fordi det ikke er blevet godkendt af DEMCO.

Men reglen beskytter også danske industriinteresser og danske arbejdspladser. Sidste år oplevede vi f.eks., at danske

virksomheder, der producerede fryserer, pludselig ikke længere kunne få lov til at eksportere til det franske marked. Den franske regering forlangte forhåndsgodkendelse af produkterne, og overtrådte således lavspændingsdirektivet. Derfor havde vi mulighed for at få EF-kommissionen til at anlægge sag mod den franske regering, hvis den ikke frivilligt trak lovforslaget tilbage. - Det gjorde den så, lovforslaget blev tilbagekaldt, og de seks danske virksomheder, der var direkte berørt af det franske importstop, kunne fortsætte deres eksport til det franske marked. Eksemplet illustrerer tydeligt, hvorfor sådanne regler må fastsættes. De skal forhindre, at enkelte lande bruger miljø- eller sikkerhedsregler som påskud til at etablere protektionistiske foranstaltninger, som forhindrer et medlemsland i at sælge dets produkter på et andet medlemslands marked. Vi arbejder således mod ikke længere at tale om et dansk hjemmemarked eller et fransk hjemmemarked, men et europæisk hjemmemarked.

EF's forhold til udviklingslandene

Man hører ofte at EF er »de riges klub«, der kun tænker på sig selv og på at tjene så mange penge som muligt. Det er en klar misforståelse. EF er den gruppe lande, der yder den største og mest positive indsats overfor udviklingslandene. I 2½ år har jeg deltaget i Lomé-konventionerne, hvor en delegation fra Europaparlamentet mødes med delegationer fra de ca. 60 udviklingslande, der nu er tilsluttet Lomé-konventionen. Der diskuteres alle spørgsmål vedrørende forholdet mellem udviklingslandene og EF. Det er klart, at det går langsomt, men der kommer mange ideer frem, og der bliver også gennem-

ført mange ting. Eksempelvis kan nævnes, at EF har en ordning, der garanterer udviklingslandene en bestemt afsætning af visse af deres produkter til faste priser, uafhængigt af prisudviklingen på verdensmarkedet. Det giver en vis stabilitet i udviklingslandenes økonomiske og produktionsmæssige grundlag, og sikrer dem en vis uafhængighed af råvareudviklingen på verdensmarkedet. Det er et system, man værdsætter meget højt i udviklingslandene.

EF har også sat mange projekter i gang i udviklingslandene, men det er velkendt for alle, at det er forbundet med meget store vanskeligheder at gennemføre større projekter i udviklingslandene, så de giver det maksimale udbytte. DANIDA og FN har de samme problemer, men der er i EF en klar vilje til at udvikle forholdet og positivt støtte u-landenes udvikling, så man kan bringe dem op på et højere teknisk stade.

Der gøres altså noget, også på det område, fra EF-landenes side. Man kan være af den mening, at der ikke gøres tilstrækkeligt, men man kan ikke sige, at fordi der ikke gøres nok, skal man stoppe det hele. Da må man hellere være lidt konstruktiv og pege på, hvor der skulle gøres noget mere.

Internt i Fællesskabet er forholdet mellem EF's ministerråd og Parlamentet blevet noget af et problem. Ministerrådet kan siges at repræsentere samarbejdet mellem landenes regeringer, mens Europaparlamentet repræsenterer samarbejdet mellem landenes befolkninger, og deres meninger om, hvordan EF skal udvikle sig. Desværre er samarbejdet mellem de 2 institutioner ikke særlig godt. Jeg tror den væsentligste årsag hertil er, at politikerne i ministerrådet i virkeligheden ikke har ret stor indflydelse på hvordan tingene udvikler sig. Det er meget forskelligar-

tede og komplicerede forhold, man taler om i ministerrådet, f.eks. hele landbrugs- politikken, fiskeripolitikken m.v. Jeg tror, man er kommet i en situation, hvor ministrene i for høj grad er blevet afhængige af embedsmændene, der sidder inde med den tekniske baggrundsviden, og som skal sørge for de relevante oplysninger. Mit indtryk er, at embedsmændene bestemt ikke ønsker, at Parlamentet skal have nogen som helst indflydelse. Og det er egentlig sørgeligt, for jeg tror, at den parlamentariske dimension i EF-samarbejdet bør styrkes, og jeg tror også den vil blive det på lidt længere sigt. EF-parlamentet er først rigtig kommet til at fungere efter det direkte valg, og vi må nok se i øjnene, at det vil tage mange år, inden det vil få den helt store indflydelse på beslutningerne i EF's ministerråd. Men vi arbejder hen imod det, og vi er mange, der har ønske om at forholdet skal forbedres, at kommunikationen mellem de to institutioner skal forbedres.

Et vigtigt og meget positivt resultat af EF-samarbejdet, som ikke må undervurderes, er det personlige kendskab mellem landenes politikere, der opstår via samarbejdet.

Før EF blev dannet, var det normalt, at udenrigsministrene var på et eller to officielle besøg om året i de forskellige lande. Det var den personlige kontakt, de havde med de andre landes udenrigsministre.

I dag mødes de faktisk via EF-arbejdet hver fjortende dag. Politikere, fagministre, udenrigsministre har derfor udviklet et personligt kendskab til hinanden, hvor kommunikationen fungerer meget bedre, og hvor der er blevet en større forståelse for, hvad de hver især mener. Jeg tror ikke man kan undervurdere denne personlige kontakt når der skal samarbejdes, når man skal prøve at finde ud af, hvordan man kan gøre de forskellige ting til fælles

bedste. Det er meget positivt, at man nu er tvunget til at mødes og diskutere tingene.

De handelspolitiske perspektiver for Danmark ved samarbejdet i EF må ikke undervurderes. Der er ingen tvivl om, at det er en stor fordel for den danske handel at være med i Fællesskabet. Det gælder f.eks. på søfartsområdet. Søfarten indbringer 17 milliarder kr. om året. Dansk søfart er fuldstændig afhængig af en meget fri handel mellem landene, ikke alene i EF, men også på verdensplan. Hvis den liberale verdenshandel forsvinder, vil dansk søfarts muligheder forsvinde i samme forhold. Det viser alle statistikker og i øvrigt hele udviklingen siden 2. verdenskrig. Da den internationale handel begyndte at stige som følge af liberalisering af verdenshandelen, begyndte det samtidig at gå bedre for dansk søfart. Modsat kan man konstatere at søfartens muligheder faldt, da den økonomiske krise satte ind. Danmark har altså på søfartsområdet en helt klar interesse i at vi er med i EF, og at vi samlet i EF kan kæmpe for den liberale verdenshandel.

Ser vi på handel og industri, er det selvfølgelig en meget stor fordel, at vi nu har et hjemmemarked på 270 millioner borgere. Det kan der ikke være nogen diskussion om. Nogle EF-modstandere vil hertil sige, at det kunne vi også have, hvis vi stod udenfor EF - for det har Sverige og Norge. Ja, men hvorfor har Sverige og Norge en frihandelsaftale med EF? Det har de fordi Danmark og England gik ind i EF. Vi stillede som betingelse, at Norge og Sverige skulle have en frihandelsaftale, fordi vi ikke ville skære de nordiske bånd over, fordi vi mente, vi havde et ansvar overfor vore tidligere EFTA-lande. Derfor fik de dem. Men hvem siger at Danmark får en frihandelsaftale hvis vi forlader EF? Man vil næppe give os det uden

videre. Her må EF-modstanderne være lidt realistiske, og ikke argumentere ud fra ønsketænkning. Hvis vi ønsker at have indflydelse på udviklingen i verden, må vi arbejde ud fra realiteter.

Kulturpolitik

Under EF-kampagnen i 1972-73 fik vi EF-modstandernes ord for, at nu ville det blive slut med den danske kultur, vi ville ikke kunne bevare vor selvstændige kultur, men ville blive oversvømmet med de andre landes kultur. Hvordan er det gået? Er dansk kultur blevet mindre dansk? Udvikles dansk kultur kun inden for Danmarks grænser? Har dansk kultur ikke, gennem århundreder, været noget, der er kommet udefra, som vi har ændret til vor egen danske mentalitet? Er grundpillerne i den danske kultur skabt inden for Danmarks grænser? Nej. Grundpillerne er Israel, Athen og Italien, der også danner grundpiller i den europæiske kultur som helhed. Af disse grundpiller har vi taget strømninger, og tilpasset dem vor mentalitet, ligesom mange af de øvrige europæiske lande har gjort. Dansk kultur bygger på kristendommen fra Israel, demokratiet fra Athen og på romerretten fra Italien, og det vil den blive ved med at gøre i al fremtid. Danmark vil, uanset medlemskabet af EF, altid være et dansk samfund med en dansk mentalitet, med et dansk sprog; men åbent overfor andre lande, åbent overfor de udfordringer, der kommer fra andre lande, og som vi kan have indflydelse på.